

पठतु संस्कृतम्

प्रवेशः

June 23, 2024

प्रथम-पाठः

Marks: 100

उत्तराणि

I Classify the following पदानि as पुलिङ्गः, स्त्रीलिङ्गः, नपुंसकलिङ्गः । (12 x ½ = 6)

चित्रकारी	पिपीलिकः	अध्यापकः	यानम्
दीपः	पितामही	नेत्रम्	कूपी
दर्वी	तृणम्	व्याघ्रः	सस्यम्

पुलिङ्गः	स्त्रीलिङ्गः	नपुंसकलिङ्गः
पिपीलिकः	चित्रकारी	यानम्
अध्यापकः	पितामही	नेत्रम्
दीपः	कूपी	तृणम्
व्याघ्रः	दर्वी	सस्यम्

II इतरवचनद्वयं लिखत ।

Write the other two numerals. (10 x ½ = 5)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
1)	घटः	घटौ	घटाः
2)	पत्रिका	पत्रिके	पत्रिकाः
3)	उद्यानम्	उद्याने	उद्यानानि
4)	मयूरः	मयूरौ	मयूराः
5)	कथा	कथे	कथाः

III कोष्ठकं पूरयत ।

Complete the table.

(5 x 1 = 5)

रामः – अकारान्तः पुंलिङ्गः “राम” शब्दः

	नामपदम्	विवरणम्
1)	वस्त्रम्	अकारान्तः नपुंसकलिङ्गः “वस्त्र” शब्दः
2)	अनुजः	अकारान्तः पुंलिङ्गः “अनुज” शब्दः
3)	नर्तकी	ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः “नर्तकी” शब्दः
4)	सूर्यः	अकारान्तः पुंलिङ्गः “सूर्य” शब्दः
5)	मक्षिका	आकारान्तः स्त्रीलिङ्गः “मक्षिका” शब्दः

IV पूरयत ।

Complete the following.

(10 x 1 = 10)

	सः सिंहः ।	तौ सिंहौ ।	ते सिंहाः ।
1)	एषः सैनिकः ।	एतौ सैनिकौ ।	एते सैनिकाः ।
2)	इयं भिक्षुकी ।	इमे भिक्षुक्यौ ।	इमाः भिक्षुक्यः ।
3)	किं द्वारम् ?	के द्वारे ?	कानि द्वाराणि ?
4)	सा लेखनी ।	ते लेखन्यौ ।	ताः लेखन्यः ।
5)	तत् आम्रम् ।	ते आम्रे ।	तानि आम्राणि ।

V बहुवचने परिवर्तयत ।

Convert to Plural (5)

(5 x 1 = 5)

1) जननी रक्षति ।	जनन्यः रक्षन्ति ।
2) पुत्रः गच्छति ।	पुत्राः गच्छन्ति ।
3) महिला त्यजति ।	महिलाः त्यजन्ति ।
4) मित्रम् आगच्छति ।	मित्राणि आगच्छन्ति ।
5) एषा गायति ।	एताः गायन्ति ।

VI संशोधनं कुरुत ।

Correct the errors.

(10 x 1 = 10)

- 1) एषः वैद्याः । एषः वैद्यः/ एते वैद्याः ।
- 2) कानि पत्रम् ? कानि पत्राणि/किं पत्रम् ?
- 3) इमाः पाठः । अयं पाठः ।
- 4) तानि रूप्यके । तानि रूप्यकाणि/ते रूप्यके ।
- 5) एषे कलिके । एते कलिके ।
- 6) बालकः खादतः । बालकः खादति /बालकौ खादतः।
- 7) अश्वौ अत्र धावन्ति । अश्वौ अत्र धावतः ।/ अश्वाः अत्र धावन्ति ।
- 8) बालिके गच्छते ? बालिके गच्छतः वा ?
- 9) अयं माता पूजां करोति । इयं माता पूजां करोति ।
- 10) मित्राणि आगच्छति । मित्राणि आगच्छन्ति ।/ मित्रम् आगच्छति ।

VII संस्कृतेन अनुवदत ।

Translate to Samskritam.

(5 x 1 = 5)

- 1) Those two teachers (पु). तौ अध्यापकौ ।
- 2) These lions. एते सिंहाः ।
- 3) She is Sita. सा सीता । / एषा सीता ।
- 4) These (personal) sons. इमे पुत्राः ।
- 5) Those two men. तौ नरौ ।

VIII Write the लट्-लकारः for “खाद् धातुः । (3 x 3 = 9)

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
खादति	खादतः	खादन्ति
खादसि	खादथः	खादथ
खादामि	खादावः	खादामः

IX Match the following (6 x 1 = 6)

1) तानि	(i) हलः	(4)
2) एषा	(ii) वानरौ	(3)
3) तौ	(iii) उपनेत्राणि	(1)
4) एषः	(iv) वनमाला	(2)
5) ते	(v) धनम्	(6)
6) तत्	(vi) मार्जाराः	(5)

X संस्कृतपदं लिखत ।

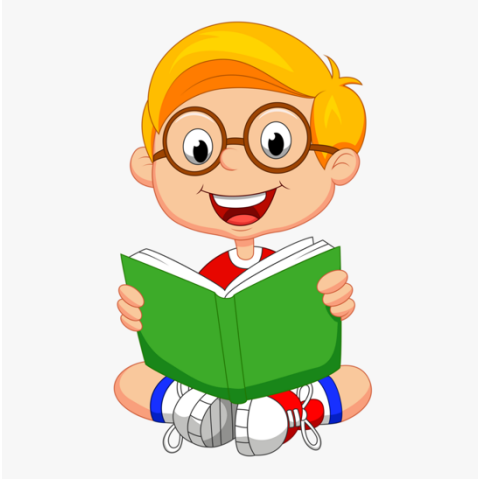
Write the equivalent Samskritam word. (5 x 1 = 5)

1) Father-in-law	श्वशुरः
2) Paternal Grand-Mother	पितामही
3) Mother's brother	मातुलः
4) Daughter-in-law	सुषा
5) Brother's wife	भ्रातृजाया

XI चित्रं दृष्ट्वा वाक्यानि रचयत ।

Make sentences for the following pictures. (5 x 1 = 5)

(a)

बालकः पठति ।

(b)

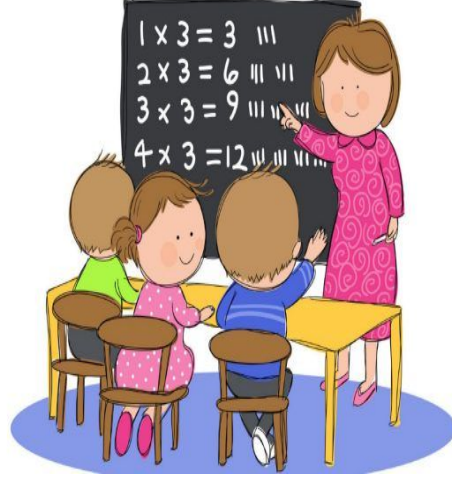
जननी पचति ।

(c)

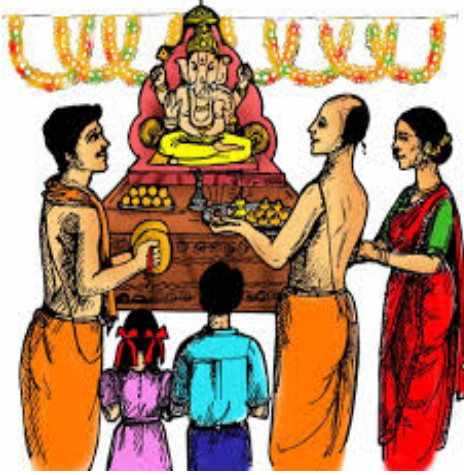
छात्राः गच्छन्ति ।

(d)

शिक्षिका पाठयति ।

(e)

भक्ताः नमन्ति ।

XII सूक्तेः अर्थं लिखत ।

Write the meaning of the following Sookti. (2)

आरब्धम् उत्तमजनाः न परित्यजन्ति ।

Good people do not give up what they have begun.

XIII श्लोकस्य अर्थं लिखत ।

Write the meaning of the following Sloka. (3)

अज्ञान तिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जन शलाकया ।

चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

Guru clears the darkness of this world of ignorance through the ointment of knowledge, I bow down to that Guru who has opened the eyes.

XIV प्रहेलिकायाः अर्थं वर्णयित्वा उत्तरं लिखत

Explain the following riddle and write the answer. (3)

अस्थि नास्ति शिरो नास्ति बाहुरस्ति निरङ्गुलिः ।

नास्ति पादद्वयं गाढम् अङ्गमालिङ्गति स्वयम् ॥

It has no bone nor head, has arms but no fingers, does not have two legs, hugs you tight. What is it?
Answer – युतकम् (Shirt)

XV सुभाषितं पूरयित्वा अर्थं लिखत ।

Complete and write the meaning of the following Subhashitam. (3)

अयं निजः परो वेति गणना लघुचेतसाम् ।
उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ॥

XVI संस्कृतेन उत्तरं लिखत ।

(3 x 1 = 3)

Write the answer in Samskritam.

1) पण्डितः कुत्र वसति?

पण्डितः काशीनगरे वसति ।

2) सन्तुष्टः गुरुः अन्ते किं वदति ?

सन्तुष्टः गुरुः वदति, “देवः सर्वत्र अस्ति । देवः सर्वव्यापि । त्वं बुद्धिमान् । अतः विद्याभ्यासार्थम् अत्रैव वस ।”

3) पण्डितः किमर्थं प्रश्नं पृच्छति?

पण्डितः शिष्यबुद्धिपरीक्षार्थं प्रश्नं पृच्छति ।

XVII संस्कृतेन उत्तरं लिखत ।

Write the answer in Samskritam.

(5 x 1 = 5)

- 1) A friend helps you. You would tell him/her धन्यवादः
- 2) You want to congratulate someone on their achievement.
You would say अभिनन्दनानि
- 3) You meet someone in the evening. You would greet them
by saying शुभसन्ध्या
- 4) How would you welcome someone home? स्वागतम्
- 5) You would comfort someone who is concerned about
something by saying चिन्ता मास्तु

XVIII उत्तरं लिखत । (5)

Answer the following.

(5 x 2 = 10)

- 1) List the four Vedas.

Rigveda (ऋग्वेदः)

Yajurveda (यजुर्वेदः)

Samaveda (सामवेदः)

Atharvanaveda (अथर्वणवेदः)

2) Each Veda has 4 Parts. Name them.

Samhita (संहिता)

Brahmana (ब्राह्मणम्)

Aranyaka (आरण्यकम्)

Upanisad (उपनिषद्)

3) List the six Vedangas.

Siksha (शिक्षा),

Vyakarana (व्याकरणम्),

Chandas (छन्दस्),

Nirukta (निरुक्तम्),

Jyotisa (ज्योतिषम्),

Kalpa (कल्पः)

4) Write a few lines about Yajur Veda.

Yajur veda is one of the four vedas. It has two parts called Sukla Yajur veda and Krishna Yajur veda. It contains mantras used in sacrificial rites. Taitriya Upanisad belongs to Krishna Yajur Veda has a well known teaching as “सत्यं वद, धर्मं चर ।”

5) Write any two quotes from Vedas.

“सत्यं धर्मश्चैतानि मा माहासिषुः”

“मा गृधः कस्यस्विद्धनम्”